

Skapelsen

© 2018 Frank Lorentzon

Olíka perspektív

- ◆ Hur BRUKAR bibeltexten tolkas traditionellt?
- ◆ Hur KAN bibeltexten tolkas rent exegetiskt?
- ◆ Vilken läsning PASSAR samtiden bäst?
- ◆ Vad vill GUD säga oss i denna bibeltext?

Genesisprologen

- ◆ 1 Mos 1-11: Urhistorien; handlar om den första tiden, men är en ganska sen text – många andra GT-texter är äldre
- ◆ Många likheter med andra kulturers ursprungsberättelser; t.ex. finns skapelseberättelser, flod- och tornberättelser i andra kulturer, en del nedskrivna långt innan Bibelns texter skrevs ner
- ◆ Är det historia vi möter eller myt? (Vad är ens myt?)
- ◆ Åsikterna varierar kraftigt bland Bibelns läsare!

1 Mos 1-11: traditionell läsning

- ◆ Gud skapade himmel och jord ur intet för ca 6000 år sedan (datering via släkttavlorna i Bibeln); alltså har Big Bang-teorin fel
- ◆ Det tog sex dagar, på den sjunde vilade Gud; arterna skapades färdiga, alltså har evolutionsteorin fel
- ◆ Människan är skapelsen krona, och skall härska över skapelsen; glöm därmed detta med att djur skulle ha rättigheter
 - ◆ Men "härska" är en felöversättning; det står "råda" eller "förvalta"; människan är ansvarig för vad hon gör

1 Mos 1-11: traditionell läsning

- ◆ Edens trädgård, kunskapens och livets bägge träd; ormen
- ◆ Från början var allting gott, men sedan avföll människan från Gud genom att äta av kunskapens träd, och då kom döden in i världen; kördes ut ur Eden
- ◆ Kain och Abel: brodermordet
- ◆ Syndafloden: Gud ångrar sig, och dränker sin skapelse på grund av människans synd; bara Noa och hans familj skonas
- ◆ Babels torn; språkförbistring

Vetenskap och tro

- ◆ OM texten läses som ovan får vi en konflikt mellan tro och vetande – men MÅSTE den läsas så?
- ◆ 1 Mos 1-11 är rent språkligt POESI, inte prosa, och rakt inte vetenskaplig prosa
- ◆ Talar mytens språk om oss och vår plats i det skapade; vill säga något SANT, men inte nödvändigtvis VETENSKAPLIGT sant

Två skapelseberättelser

- ◆ 1 Mos 1:1-2:3 och 2:4-2:2. De bägge berättelserna har olika stil, ger olika ordning, och har olika fokus; världens resp. människans skapelse. Var människan sist eller först? Var det en eller två människor från början? De svarar olika på dessa frågor!
- ◆ I den första är centrum den himmelska gudstjänsten i det himmelska templet, av vilket det jordiska templet och den jordiska gudstjänsten är en kopia – där firas sabbaten, och människan har där den roll änglarna har i den himmelska gudstjänsten. Denna bok tros ha ingått i en text, "Prästskriften", vars syfte var att förstå varför templet gick under; på grund av folkets avfall och synd

Symbolisk läsning

- ◆ 1 Mos 1-2: inte vetenskap utan myt: vill säga ATT Gud skapat, ej HUR; dess bilder skall kunna förstås och levas av alla i alla tider
- ◆ Är en symbolberättelse, dvs syftar på något som alltid är relevant; Använder symbolnamn:
 - ◆ Adam: kopplas till marken, jorden (adamá)
 - ◆ Eva: roten är leva (chavá) – den som kontinuerligt ger liv
 - ◆ Eden: fruktbarhet, yppighet
 - ◆ Nod: vacklan, osäkerhet, flykt
- ◆ Träden: ger kunskap respektive liv (vilket ställs mot varandra även i andra urberättelser)

Ramen

- ◆ Psaltaren 121:8 (egen översättning): "Herren skall bevara din utgång och din ingång i tid och evighet."
- ◆ Ordföljden: ovanligt att subjektet kommer före verbet! I dessa fall blir verbet något som beskriver subjektet, inte bara något subjektet just nu råkar göra. Alltså: "Herren är någon som till sin natur inte kan annat än att bevara".
- ◆ Utgång och ingång: handlar om livet självt. Utgång är vår födelse, när vi går ut ur Gud och in i livet. Ingången är vår död, när vi lämnar livet och går tillbaka in i Gud igen.
- ◆ Jämför med Paulus: "i honom är det vi lever, rör oss och är till (...): Vi har vårt ursprung i honom." (Apg 17:28)
- ◆ Gud är alltså själva ramen som omger livet; det är från Gud vi kommer, till Gud vi går.

Existentiell tolkning

- ◆ Odifferentierad tillvaro; spädbarnets upplevelsevärld (Eden)
- ◆ Alienationen; det unga barnets upplevelsevärld (Kunskapens träd, Fallet, Brodermordet)
- ◆ Hormonstormarna; när barnet blir vuxen (Floden)
- ◆ Mognaden, tvärsäkerhetens undergång (Tornet)

Existentiell tolkning

- ◆ Urhistorien (1 Mos 1-11) berättar om att växa som människa, ger form åt de erfarenheter vi alla har
- ◆ Apokalypsen (t.ex. Uppenbarelseboken) berättar om det slut som väntar oss alla
- ◆ Med mig börjar världen, och med mig dör den – den är min
- ◆ Och samtidigt vet jag att den fanns före mig och kommer att finnas efter mig.
- ◆ Denna dubbla insikt fångas av bibelns två skapelseberättelser, den ena i vilken människan är sen i skapelsen, i den andra tidig